

OBSAH

Předmluva	15
Část 1 – Úvod do právního a neprávního normativního myšlení.	19
1. kapitola – Otázky ke státní postupové zkoušce.	21
2. kapitola – Předmět a struktura právní vědy	24
2.1 Právní věda	24
2.2 Fenomén práva	25
2.3 Objektivní právo (angl. Law, lat. ius)	27
2.4 Klasifikace recentního objektivního práva	29
2.5 Subjektivní právo (angl. Right)	30
2.6 Pozitivní a historické právo	32
2.7 Přirozené právo (ius naturale)	32
2.8 Základní právo jako subjektivní přirozené právo člověka	35
2.9 Právo a svoboda	35
2.10 Základní norma	36
2.11 Právo a trest. teorie odplaty a teorie prevence	39
2.12 Právo a spravedlnost	43
2.13 Exkurs č. 1: Spravedlnost	49
2.14 Právo heteronomní a autonomní, kogentní a dispozitivní	50
2.15 Společenská působnost (funkce) práva	51
2.16 Právo na bezpečnost (osobní bezpečí) jako součást právní jistoty	52
3. kapitola – Právní a neprávní normativní systémy	54
3.1 Morální systém, systém morálních norem a hodnot	58
3.2 Normy náboženské	62
3.3 Exkurs č. 2: Desatero přikázání	71
3.4 Exkurs č. 3: Kázání na hoře	72
3.5 Exkurs č. 4: 16. a 3. zpěv Bhagavadgíty	73
3.6 Exkurs č. 5: Korán	76
3.7 Normy politické	79
3.8 Technické normy se sociálním dopadem	79
3.9 Pravidla slušného chování a pravidla občanského soužití. Sousedské vztahy	81
3.10 Některá další neprávní pravidla či systémy	83
4. kapitola – Základní práva	84
4.1 Základní lidská práva a svobody: právní i mimoprávní fenomén	84
4.1.1 Univerzálnost základních práv a svobod	85
4.1.2 Mezinárodní a evropské smlouvy jako pramen základních práv	88
4.2 Terminologie základních práv	89
4.3 Základní právo jako subjektivní přirozené právo člověka	90

4.4	Klasifikace základních práv a svobod	91
4.5	Struktura Listiny základních práv a svobod	95
4.6	Svoboda, rovnost v důstojnosti a rovnost v právech (rovnoprávnost)	95
4.6.1	Zákaz diskriminace	99
4.6.2	Další ustanovení o rovnosti	101
4.7	Nezadatelnost, nezczizitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost základních práv a svobod	103
4.8	Ideologická a náboženská neutralita státu	104
4.9	Sebeomezení státní moci (Secundum et intra legem)	104
4.10	Výhrada zákona při ukládání povinností a mezí základních práv a svobod (čl. 4 Listiny)	105
4.11	Povinnosti v Listině a zákonech	107
5.	kapitola – Vývoj právního myšlení	110
5.1	Teorie přirozeného práva	110
5.2	Exkurs č. 6: Koncepce justnaturalismu	112
5.3	Právní pozitivismus	117
5.3.1	Francouzský, rakouský, německý a anglický právní pozitivismus	118
5.3.2	Neopozitivismus	121
5.3.3	Normativní teorie (ryzí právní nauka)	121
5.4	Sociologické právní koncepce	123
5.4.1	Rakouská a německá sociologická škola	123
5.4.2	Zájmová jurisprudencce a škola volného práva	124
5.4.3	Americký pragmatismus	125
5.5	Psychologické právní koncepce	126
6.	kapitola – Systém a prameny práva	128
6.1	Česko-slovenský právní dualismus	128
6.2	Pojem „systém práva“ a jeho několikerý význam	128
6.3	Jednota a diferencovanost systému práva	129
6.4	Klasifikační kritéria systému práva	129
6.5	Klasifikace systému práva v širším smyslu	129
6.5.1	Právo veřejné a soukromé	129
6.5.2	Právo hmotné a procesní	131
6.5.3	Právo vnitrostátní, mezinárodní právo veřejné, evropské právo	132
6.5.4	Právo konfesní a kanonické	132
6.6	Klasifikace systému práva v ČR v užším smyslu	132
6.7	Prameny (formy) práva	133
6.8	Druhy vnějších forem práva	134
6.8.1	Druhy pramenů práva	134
6.8.2	Právní kultury	137
6.9	Prameny českého práva	138
6.9.1	Požadavky legality při tvorbě českého práva	138

6.9.2	Některé klasifikační přístupy	138
6.9.3	Nálezy Ústavního soudu České republiky	140
6.10	Normativní interní instrukce	140
7.	kapitola – Právní normy	148
7.1	Pojem a znaky právní normy	149
7.2	Struktura právní normy	150
7.3	Druhy právních norem	152
7.4	Působnost právních norem	154
7.4.1	Úvod	154
7.4.2	Časová působnost právních norem	154
7.4.2.1	Platnost právní normy	155
7.4.2.2	Účinnost právní normy	156
7.4.2.3	Legisvakanční lhůta	157
7.4.2.4	Zánik platnosti a účinnosti právní normy	158
7.4.2.5	Zpětná působnost právní normy	160
7.4.3	Věcná působnost právních norem	161
7.4.4	Prostorová působnost právní normy	162
7.4.5	Osobní působnost právních norem	162
7.4.6	Problematika efektivnosti právní normy a obsoletní normy	163
7.5	Exkurs č. 7: Legislativní proces	164
8.	kapitola – Realizace právních norem	169
8.1	Pojem a formy realizace právních norem	169
8.1.1	Prosté využití oprávnění a dodržení právní povinnosti	169
8.1.2	Právní vztahy	170
8.1.3	Aplikace právních norem	170
8.1.4	Právní odpovědnost	171
8.2	Právní vztahy	171
8.2.1	Právní skutečnosti	172
8.2.2	Subjekty právního vztahu; problematika právní subjektivity	179
8.2.3	Objekty právního vztahu	183
8.2.4	Obsah právního vztahu	183
8.2.5	Druhy právních vztahů	184
8.3	Aplikace právních norem	185
8.3.1	Zjištění skutkového stavu (quaestiones facti)	189
8.3.2	Ověření právní normy, její interpretace a subsumace	189
8.3.3	Přijetí a zveřejnění rozhodnutí	190
8.4	Právní odpovědnost	191
8.4.1	Pojem právní odpovědnosti	192
8.4.2	Koncepce právní odpovědnosti	193
8.4.3	Právní následky porušení právní povinnosti	193
8.4.4	Funkce právní odpovědnosti	194

8.4.5	Klasifikace právní odpovědnosti	194
8.4.6	Prvky zaviněného porušení právní povinnosti	195
8.4.7	Subjektivní a objektivní právní odpovědnost	196
9.	kapitola – Interpretace právních norem	197
9.1	Význam interpretace	198
9.2	Metody interpretace	200
9.2.1	Jazykový výklad	200
9.2.2	Logický výklad	201
9.2.3	Systematický výklad	202
9.2.4	Historický výklad	203
9.2.5	Teleologický výklad	203
9.3	Subjekty interpretace	205
10.	kapitola – Právní vědomí, právní principy, právní latina	207
10.1	Úvod do problematiky	207
10.2	Pojem právní vědomí	207
10.3	Obsah právního vědomí a jeho předmět	208
10.4	Druhy právního vědomí	209
10.5	Struktura individuálního právního vědomí	210
10.6	Vztah znalosti právní normy k vnitřní akceptaci právní normy a k vnějšímu jednání podle právní normy	211
10.7	Některá obecná pravidla právní, právní principy	212
10.8	Metanormativní části právního systému a právní principy	214
10.9	Exkurs č. 8: Právní latina	216
11.	kapitola – Právní kultury, právní civilizace a právní geografie	221
11.1	Vymezení pojmů	221
11.2	Právní komparatistika	222
11.3	Třídění právních kultur a velkých právních systémů (okruhů)	223
11.4	Právní geografie	225
11.5	Právo Evropských společenství (Právo ES/EU)	226
11.6	K právní kultuře kontinentální	227
11.7	K právní kultuře anglo-americké	228
11.8	Islámský právní systém (islámská právní kultura)	230
11.9	Problém omezení náboženských symbolů ve veřejném prostoru	231
11.10	Exkurs č. 9: Koránské předpisy a povinnosti	232
11.11	Akulturace, recepce práva a Clash of Civilizations	236
11.12	Exkurs č. 10: Clash of Civilisations	237
12.	kapitola – Několik poznámek ke kvalitě právních systémů	241
12.1	Ke kvalitě právních systémů	241
12.2	Právní a justiční neprůhlednost	241

Část 2 – Vstup do státovědní problematiky.	243
1. kapitola – Stát a pojmové znaky státu	245
1.1 Historické konsekvence vládnutí a řízení společnosti.	248
1.2 Původ (podstata) státu.	251
1.3 Exkurs č. 1: „Věčné myšlenky“ o válce.	253
1.4 Znaky státu	255
2. kapitola – První znak Státu: Státní moc.	259
2.1 Státní moc	259
2.2 Legitimita a legalita státní moci	261
2.3 Exkurs č. 2: legitimita státní moci a její suverenita	262
2.4 Státní suverenita	273
2.5 Specifická míra suverenity státu	277
2.6 Jádro státnosti – hlavní město	281
2.7 Tak trochu pokus o prognózu (futurologie ve státovědě)	283
2.8 Státní symboly a státní symbolika	284
2.9 Exkurs č. 3: Klasifikace státních idejí podle státně symbolických forem.	285
2.10 Státní symboly České republiky	299
2.11 Další symbolické formy v České republice	314
2.12 Evropská symbolika	319
3. kapitola – Druhý znak státu: výběr daní a státní měna	320
3.1 Daně, státní měna.	321
3.2 Česká národní banka (Hlava šestá Ústavy ČR)	322
3.3 Evropská měnová unie (EMU)	324
3.4 Proces centralizace peněz: státy se společnou měnou.	325
3.5 Přehled evropských měn	326
3.6 Korupce: souběžný, subsidiární, negativní a neetický jev související s druhým znakem státu	343
4. kapitola – Třetí znak státu: státní území (státní hranice)	351
4.1 Státní území.	351
4.2 Klasifikace státních hranic	353
4.3 Hraniční spory	358
4.4 Exkurs č. 4: Východní orientace	359
4.5 Velikost, poloha a tvar státního území	361
4.6 Státní hranice České republiky	363
5. kapitola – Čtvrtý znak státu: státní občanství, státní národ	369
5.1 Státní občanství.	369
5.2 Exkurs č. 5: Státní národ a občanství.	370
5.3 Státní občanství České republiky. Cizinecký režim	377
6. kapitola – Pátý (subsidiární) znak státu: uznání státu mezinárodním společenstvím.	378
6.1 Deklaratorní či konstitutivní účinky?	378

6.2	Současná realita	378
7.	kapitola – Vznik (zánik) a kontinuita státu	380
7.1	Vznik státu	380
7.2	Exkurs č. 6: Dekolonizace Afriky	382
7.3	Exkurs č. 7: Vznik států po dekadách od roku 1920	383
7.4	Exkurs č. 8: Vyhlášení nezávislosti (bez Afriky) od 1. světové války	383
7.5	Další, ryze specifické důvody vzniku státu	385
7.6	Zánik státu	388
7.7	Kontinuita státu	389
8.	kapitola – Státní formy	392
8.1	Forma státu	392
8.2	Forma vlády	393
8.3	Demokracie a nondemokracie	393
8.4	Kontinuita a diskontinuita obsahu vesternalistických pojmu forem vlády	397
8.5	Monarchie, republiky a jejich klasifikace	403
8.6	Exkurs č. 9: Složení parlamentů vybraných států	405
8.7	Exkurs č. 10: Evropský parlament – počet křesel do roku 2014	407
8.8	Formy vlády v globálním pohledu	408
8.8.1	Monarchie	408
8.8.2	Republiky	409
8.8.3	Další klasifikace	410
9.	kapitola – Učlenění státu ve státoprávním, národnostním a religiozním aspektu	412
9.1	Učlenění státu	412
9.2	Unitární státy s nižšími správními jednotkami	413
9.3	Charakteristické znaky unitárního státu	415
9.4	Unitární státy s autonomními útvary	417
9.5	Federace	422
9.6	Přehled některých typických federací ve světě	424
9.7	Konfederace	430
9.8	Reálná unie	431
9.9	Exkurs č. 11: Rakousko-Uhersko	431
9.10	Moderní unie	432
9.11	Exkurs č. 12: Commonwealth	433
9.12	Personální unie	434
9.13	Slovník odborných výrazů v oblasti státních forem	434
9.14	Homogenita (unitarita) států podle nacionálních, rasových a kulturních oblastí. Státy národní a mnohonárodní	434
9.15	Religiozní homogenita států (státy nábožensky celistvé či nestejnorodé), sekularismus a státní náboženství	442

9.16	Komparace vybraných států a zemí podle nacionální a religiozní personality	449
9.17	Integrační seskupení států s nadstátními orgány s delegovanou suverenitou, aliance a další paralelní formy	470
9.18	Státní formy československého státu	481
10.	kapitola – Státní režim jako ústavní a zákonné metody realizace státní moci.	484
10.1	Státní režim	485
10.2	Problémy státního režimu v současné době	487
11.	kapitola – Právní stát	490
11.1	Právní stát (Rechtsstaat, l'état de droit). doktrína Rule of Law	492
11.2	Exkurs č. 13: Vznik koncepce právního státu.	493
11.3.1	Vstup do problému.	497
11.3.2	Ústavní reagence.	498
11.3	Záruky legality a právní stát	497
11.4	Principy (znaky) právního státu.	499
	Příloha č. 1 – Magna Charta libertatum - Velká listina svobod 1215.	502
	Příloha č. 2 – Deklarace práv člověka a občana 1789	505
	Příloha č. 3 – Ústava Spojených států amerických 1787 a Listina práv 1791	508
	Příloha č. 4 – Listina práv 1791	513
	Příloha č. 5 – Všeobecná deklarace lidských práv 1948	516
	Příloha č. 6 – Čtrnáct bodů prezidenta Spojených států W. Wilsona 1918	521
	Příloha č. 7 – Slovníček odborných výrazů.	523
	Příloha č. 8 – Tzv. Pakt proti Kominterně 1936 - Německo-japonská smlouva proti Komunistické internacionále.	533
	Příloha č. 9 – Atlantická charta 1941.	535
	Příloha č. 10 – Deklarace Spojených národů 1942.	536
	Příloha č. 11 – Charta spojených národů - OSN	537
	Příloha č. 12 – Severoatlantická smlouva (NATO) 1949.	545
	Příloha č. 13 – Varšavská smlouva 1955	549
	Příloha č. 14 – Smlouva o Evropské unii 1992	553
	Příloha č. 15 – Zlatá bula sicilská 26. září 1212	566
	Příloha č. 16 – Zlatá bula Karla IV. (1356)	568
	Příloha č. 17 – Čtyři pražské artikule (1420)	570
	Příloha č. 18 – Česká konfederace (1619).	572

Příloha č. 19 – Obnovené zřízení zemské (1627)	577
Příloha č. 20 – Patent o zrušení nevolnictví (1781)	580
Příloha č. 21 – Toleranční patent (1781)	582
Příloha č. 22 – Ústava prosincová (1867)	585
Příloha č. 23 – Tzv. Receptní zákon - Zákon Národního výboru československého ze dne 28. října 1918 o zřízení samostatného státu československého 11/1918 Sb. z.a n.	589
Příloha č. 24 – Prozatímní československá ústava 1918 - Zákon ze dne 13. listopadu 1918 o prozatímní ústavě 37/1918 Sb.	590
Příloha č. 25 – Ústavní listina 1920	594
Příloha č. 26 – Mnichovská dohoda 30. září 1938	597
Příloha č. 27 – Zákon Slovenského snemu č. 1/1939 Sl.z. zo dňa 14. marca 1939, o samostatnom Slovenskom štáte	599
Příloha č. 28 – Výnos o zřízení Protektorátu - 75/1939 Sb. Výnos Vůdce a říšského kancléře ze dne 16. března 1939 o Protektorátu Čechy a Morava	600
Příloha č. 29 – Ústava Slovenskej republiky (ústavní zákon č. 185/1939 Sl.z. zo dňa 21. júla 1939)	603
Příloha č. 30 – Tzv. Ústava 9. května - 50/1948 Sb. ústavní zákon ze dne 9. května 1948 Ústava Československé republiky	607
Příloha č. 31 – Tzv. Socialistická ústava - 100/1960 Sb. Ústavní zákon ze dne 11. července 1960 Ústava Československé socialistické republiky	623
Příloha č. 32 – Smlouva o podmínkách dočasného pobytu sovětských vojsk na území Československé socialistické republiky 16. října 1968.	633
Příloha č. 33 – Prohlášení CHARTY 77	640
Příloha č. 34 – Legal System of The World	645
Příloha č. 35 – World Legal Systems - Europe	646
Příloha č. 36 – World Legal Systems - North America	647
Příloha č. 37 – World Legal Systems - Central America	648
Příloha č. 38 – World Legal Systems - West Indies	649
Příloha č. 39 – World Legal Systems - South America	650

Příloha č. 40 – World Legal Systems - Asia	651
Příloha č. 41 – World Legal Systems - Middle East	652
Příloha č. 42 – World Legal Systems - South East Asia	653
Příloha č. 43 – World Legal Systems - Africa	654
Příloha č. 44 – World Legal Systems - Oceania	655
Příloha č. 45 – Geografické rozdělení civilizací	656
Příloha č. 46 – Forma vlády	657
Příloha č. 47 – Federace	658
Příloha č. 48 – Commonwealth	659
Příloha č. 49 – Náboženské hranice v Evropě, Středomoří a Malé Asii . . .	660
Příloha č. 50 – Členské státy NATO a jejich státní vlajky	661
Příloha č. 51 – Členské státy EU a jejich státní vlajky	662
Příloha č. 52 – Členské státy skupiny G8 a jejich hrubý domácí produkt Členské státy skupiny G20 a jejich hrubý domácí produkt	663
Příloha č. 53 – Historické znaky na území Čech, Moravy a Slezska	664
Příloha č. 54 – Vlajky a znaky krajů České republiky	665
Příloha č. 55 – Vybrané vlajky států a zemí	666
Příloha č. 56 – Nukleární velmoci (země tzv. “Jaderného klubu”)	667
Příloha č. 57 – Heraldická podoba českého státu ve velkém státním znaku Rakouského císařství po roce 1804	668
Seznam biblických zkratk	669
Resume	670
Literatura	671
O autorovi	691
Věcný rejstřík	692
Jmenný rejstřík	696